

## Svenska språkbyrån – organisation och arbetsuppgifter

Forskningscentralen för de inhemska språken är en statlig forskningscentral som underlyder undervisningsministeriet. Centralen grundades 1976 genom en samordning av ett antal sedan länge verksamma självständiga institutioner för finländsk fennougristik och nordistik, bl. a. *Sanakirjasäätiö, Institutionen för nufinska, det finska namnarkivet, Svenska litteratursällskapets namnarkiv* och *Folkmålskommissionen*. Verksamheten inom forskningscentralen är nu organiserad i sex byråer: *finska språkbyrån*, som bl. a. har hand om finsk språkvård, *finska namnbyrån*, *byrån för svenska språket*, *forskningsarkivet Suomen Suku*, *forsknings- och planeringsbyrån* samt *förvaltningsbyrån*.

Byrån för svenska språket, eller *Svenska språkbyrån* som den kallas i språkvårdssammanhang, har enligt statuterna som uppgift att samla in och bearbeta det svenska ortnamns materialet i Finland och undersöka svenskan i Finland i olika sociala och dialektala varianter. Byrån skall ge rekommendationer och utlåtanden om svenskt språkbruk och svenskt namnskick.

Namnforskningen och namnvården, som t. ex. innefattar granskning av kartornas svenska namnskick, handhas av byråchefen Kurt Zilliacus och forskaren Ritva Valtavuo-Pfeifer. Inom ett särskilt projekt kompletteras och bearbetas samlingarna av Finlands svenska ortnamn med tanke på publicering.

Den stora finlandssvenska dialektordboken, *Ordbok över Finlands svenska folk mål*, redigeras vid byrån för svenska språket. Det första häftet av verket utkom 1976, det andra 1978 och det tredje är under tryckning. Enligt planerna skall ordboken i färdigt skick omfatta 21 häften. Ordboksredaktionen består av Peter

Slotte, huvudredaktör, Ann-Marie Ivars och Per Henrik Solstrand. Den tidigare huvudredaktören Olav Ahlbäck medverkar som sakkunnig.

Då forskningscentralen grundades övertog den även de uppgifter som tidigare skötts av Svenska språkvårdsnämnden i Finland. Vid Svenska språkbyrån utförs nu forsknings- och utredningsarbete för språkvårdens behov. För frågor av mera principiell natur finns en svensk språknämnd som fungerar som rådgivande sakkunnigorgan.

De viktigaste uppgifterna inom den praktiska språkvårdsverksamheten på byrån är rådgivning, kursverksamhet, arbete med terminologier och ordlistor, vissa slag av språkgranskning samt samarbete med andra språkvårdande instanser inom och utom landet i bl. a. termfrågor.

Rådgivningsverksamheten – det är framför allt fråga om telefonrådgivning – är den mest utåtriktade delen av det dagliga språkvårdsarbetet. Under 1981 registrerades över 4 000 telefonsamtal. I de allra flesta fallen är det professionella språkbrukare som ringer – främst översättare, men också andra personer från myndigheter, företag och massmedier som vill diskutera ord eller formuleringar på svenska. Det kan gälla alla tänkbara områden av språket, allt ifrån hur man tilltalar gästgärdare till den svenska texten på trafikskyltar, konservburkar eller frimärken. De frågor som ställs är i allmänhet inte särskilt enkla och självklara, utan ofta måste olika ordböcker och handböcker konsulteras innan besked kan lämnas. I handbiblioteket finns de flesta svenska standardordböckerna och en ansevärd mängd tvåspråkiga lexikon och specialordlistor. Trots detta går det inte alltid att hitta vad man söker i

handbiblioteket utan specialister och nordiska kolleger måste konsulteras. Ett önskemål vore att de som ber om hjälp med någon språkfråga skulle vinnlägga sig om att ge uppgifter om både verklighetsbakgrunden och det språkliga sammanhanget för de uttryck frågan gäller. Det händer nämligen ibland att någon ringer upp och ber om en översättning till ett finskt ord utan att själv veta vad ordet betyder eller i vilket sammanhang det skall användas. I sådana fall kan det gå så att ofullständiga frågor får ofullständiga eller rentav felaktiga svar.

En av språkvårdens viktigaste verksamhetsformer är kurser av olika slag för professionella språkbrukare i nyckelställning, framförallt journalister och översättare. Språkbyrån har bl. a. tillsammans med Statens utbildningscen-

tral svarat för utbildningen av statsanställda translatorer. De svenska språkvårdstjänstemännen föreläser också regelbundet för olika kategorier av radiojournalister och kommenterar språkbruket i de svenska sändningarna i s.k. språkbrev.

Arbetsfältet för en finlandssvensk språkvård är omfattande men eftersom språkvårdsavdelningen på språkbyrån består av bara två tjänstemän, Mikael Reuter och Helena Solstrand, måste det gallras bland uppgifterna. För att kunna tillfredsställa behovet av specialterminologier för olika områden skulle en hel stab av lexicografer behövas, så på detta område har byråns roll närmast varit att ge råd till grupper som utför terminologiskt arbete och granska utkastet till ordlistor.